

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1909. A.-B. Arbetarnes Tryckeri

N:r 3 Mars	Prenumerationspris: 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.	För redaktionen: RUTH GUSTAFSON Hagagatan 18, IV, 5. g. STOCKHOLM.	För expeditionen: <i>Elin Lindley</i>, Tunnelgatan 1 B, 1 Stockholm.	1909

Det var en gång ...

Det var en tung oktoberdag 1789. Mörka och tunga som bly hängde molnen över Paris, som ville de av medlidande täcka allt det elände, som låg under dem. Ty Paris hungrade. Från alla gator och gränder strömmade kvinnorna tillsammans. De sökte efter bröd åt sina barn. I sina hem hade de hittills föga försport av de stormar, som vid denna tid började skaka Frankrike. Först när nöden klappade på hemmens dörrar och talade till dem ur smala, bleka barnansikten, vaknade kvinnorna ur sin djupa sömn. Mödrar, vars hjärtan skälvde

vid de sinas klagan, döttrar, som ångestfulla i sina gamla föräldrars ögon läste de stumma kvalen, kvinnor, som plötsligt blivit seende, ställda ansikte mot ansikte med sitt lidande folk — alla träffades de framför de stängda bagarbodarna, på de förödda torgen. De voro ett i förtvivlan, ett i beslutshet, men även ett i harm mot ut-

slugarne, mot brödfördyrarna, som icke blott fördyrat brödet, utan även sålt fördärvat bröd, så att barnen dogo som blommorna om hösten. I Versailles befunno sig under tiden folkets ombud och kämpade med den envise kungen och aristokratien, om erkännandet av de

nya hundra till. Mångfaldiga tusenden voro de slutligen, som i ett oändligt tåg, under storm och regn, genom vägnarnes slam och grus, under de rika borgarnes hänleende drogo till det kungliga residenset. Så gjorde nöden folkets kvinnor till hjältinnor. Vad som icke lyckats nationalförsamlingens talare, det lyckades Paris' kvinnor. Darrande för den revolution, som maktens innehavare själva frambesvurit, undertecknade konungen de mänskliga rättigheterna. I ångest inför den folkets vilja, som yttrade sig hos dessa mödrar, hustrur och döttrar till det arbetande folket, följde kungen dem tillbaka med hela sitt hov och alla nationalförsamlingens medlemmar.

KVINNOTÅGET TILL VERSAILLES 1789.
Efter en samtida teckning.

mänskliga rättigheterna, medan i Paris den yttersta mänskliga rätten, rätten att leva, rätten till livets nödtorft trampades under fötterna, »Till Versailles!» klang det plötsligt ur de parisiska kvinnornas leder. Ropet fortplantade sig såsom buret av vinden, hundraden av kvinnor följde maningen och på varje gata som dessa genomtågade, slöto sig

Den väg de tågat fram för att hämta bröd åt de hungrande, tågade de nu åter med konungen i sin mitt. I sina händer, vilka nyss i vrede och sorg hållit om vapen, svängde de höstlöv och blommor. De hade velat övervinna nöden och hade t. o. m. krossat kungavälde och fåtalsmakt. Eländets piskslag hade drivit dem ut, med vajande

fanor skred nu den segrande revolutionen framför dem, som Lily Braun så målande i sin bok om kvinnan skildrar denna stolta episod från den stora franska revolutionen.

(Ur »Arbetarkvinnorna och socialismen».)
Fredrik Ström.

Kvinnor i industriellt nattarbete.

När vid föregående riksdag den kungliga propositionen om förbud för kvinnor i industriellt nattarbete blev avslagen, trodde man ej att frågan så snart som i år skulle komma åter.

Man hade dock kunnat vänta att, när förslaget kom igen, det skulle varit bättre och i synnerhet borde motionärerna tagit lärdom av den kritik som förra året riktades mot detsamma, och sålunda sökt följa principen: verkligt skydd åt kvinnorna.

Då nu åter motionerna vid årets riksdag äro baserade på det förra årets kungliga proposition finnes ingen orsak för förslaget's motståndare att ändra sin uppfattning.

Skälen som framfördes emot detta lagförslag äro så väl kända, att de ej behöva upprepas. Morgonbris har också i nr 3 av 1908 utredande behandlat denna fråga och gjort sig till tolk för den kritiska meningen om förslaget, bl. a. den, att lagen endast drabbar de bäst betalda yrkena, att den kommer att öka konkurrensen mellan kvinnorna på den sämre arbetsmarknaden, att den icke på något sätt kan skydda modern i släktets intresse, då den ej kan skydda henne för svält och armod.

Därutöver kan som skäl mot lagförslaget anföras, att det icke är så allmänt känt, som det borde vara bland landets industriarbeterskor, beroende mest därpå att relativt inga hänsyn tagits till deras upp-

fattning i frågan. Det är dock det minsta de kunna begära, att de få någon vetenskap om vad de lagstiftande ämna genomföra uti vad som berör dem så nära. Även i sådana reformer som kunna bli dem till nytta.

Talet om att Sverge står i jämberedd med Ryssland och Balkanstaterna, då riksdagen icke infriade Bernkonventionens förbindelse, är vilseledande. Danmark har t. ex. beslutat att icke fatta något avgörande förrän 1911 och använder väl tiden, hoppas vi, till omfattande utredningar för att finna om en sådan lag blir till gagn. Likaså har Spanien och Italien icke bundit sig så fast.

I Norge deltog man icke i Bernkonventionen och det har givit vårt grannland möjlighet att på nationell väg i år komma med ett lagförslag i frågan, som rent principiellt sett är riktigt, då det till stor del omfattar även mäns arbete, och därtill har andra bestämmelser som göra det fördelaktigare. Som synes har Sverge icke ensamt ställt sig avvaktande och kritiskt mot Bernkonventionens bestämmelser.

Hur frågan nu kommer att avgöras är osäkert, men faller den även i år, är det att hoppas, att nästa gång ett förslag i skyddslagstiftning för kvinnor frambäres, det då är fritt från alla de brister och nackdelar årets motioner i frågan äga.*

Vad som nu till sist åter bör sägas klart och tydligt är detta, att de socialdemokratiska kvinnor som arbeta emot denna lag, äro inga fiender till en gagnande skyddslagstiftning, men ställa sig absolut avvisande mot skenreformer, och den rätten kan ingen förneka dem.

R. G.

* Sedan detta skrivits, har borgmästare Lindhagens motion i frågan blivit känd, vilken går ut på, att få förslaget uppskjutet och en utredning verkställd om en lagstiftning för både mäns och kvinnors nattarbete.

Kvinnorna och Kooperationen.

(Forts. fr. nr 2.)

Då gillesrörelsen uppstod i England på 1880-talet, var ett samarbete mellan kvinnor och män, sådant det nu på många sociala områden med framgång bedrivs, ej gärna tänkbart. Kvinnorna hade ännu alltför ringa träning i sådant arbete och på grund härav också allt för ringa självförtroende att i någon mån kunna göra sig gällande bredvid männen, och

dessa hade å sin sida ännu svårt att tänka sig kvinnor såsom jämställda arbetskamrater. Det var då utan tvivel en synnerligen lycklig tanke, att organisera kvinnorna för sig, att inom denna separata organisation utbilda just de egenskaper, som flertalet av dem hittills saknat, och att samtidigt utföra ett gagnande arbete, som tillvunnit sig allt större respekt från de manliga kooperatörernas sida och efter

hand banat väg till ett värdefullt samarbete mellan kvinnor och män inom de gemensamma organisationerna. Under den tid, som förflutit, sedan grunden lades till kvinnogillesrörelsen i England, ha emellertid så stora förändringar försiggått med avseende på kvinnornas utbildning och andra förutsättningar för ett arbete sida vid sida med männen, att man kan fråga sig, om det nu är nödigt och nyttigt att här tänka sig samma organisationsform och samma utvecklingsgång som i England. Här i landet ha kvinnorna tidigare kommit att ta del i andra sociala rörelser, t. ex. nykterhetsrörelsen och arbetarerörelsen, än i det kooperativa arbetet, och därför redan inom andra organisationer vunnit den skolning för samhälleligt arbete, som varit en så betydelsefull uppgift inom den engelska gillesrörelsen. Att genom separata kvinnogillen omedelbart verka för kvinnornas anslutning till de kooperativa företagen, framstår då som en temligen onödig omväg, och man frågar sig, om det icke nu framförallt vore värdefullt, att kvinnornas vaknande intresse för de kooperativa idéerna finge tillgodogöras under samverkan med männen inom en och samma kooperativa organisation?

Där ett samarbete mellan kvinnor och män för gemensamma mål med fördel låter etablera sig, synes det mig nämligen vara ett ödesdigert misstag att låta dem gå skilda vägar mot detsamma — ödesdigert därför att kvinnor och män med sin delvis olika läggning på ett utmärkt sätt komplettera varann och ett mera fruktbara arbete därigenom åstadkommes. Och skulle icke Kooperationen vara just ett sådant arbetsfält, där kvinnor och män borde mötas i samarbete, Kooperationen, som i lika grad värnar om det lilla hemmets och om de stora samhälleliga intressena och av vars ledare det i lika mån kräves praktisk duglighet och vaket detaljsinne som stora vyer och varm idealitet.

Måhända är det även ur andra synpunkter än de nu påpekade, som lämpligheten av den separata gillesrörelsen kan behöva diskuteras. För en kraftig kooperativ rörelse är det utan tvivel av största vikt, att vid sidan av den praktiska verksamheten också går en ideell upplysningsverksamhet. Men är det icke männe mest ändamålsenligt, att denna senare bedrivs av en därför särskilt lämpad kommitté inom en för alla gemensam organisation? Givet är, att olika krafter passa bäst på olika områden, några hava mera sinne och förutsättningar för själva affärsverksamheten, andra för upplysningsarbetet, och det kan ju hysas olika meningar om lämpligheten av ett mer eller mindre starkt organisationssammanhang mellan dessa båda grupper av arbetande kooperatörer. Men ett torde vara visst, att en gruppering av ensamt män å ena området, ensamt kvinnor å det andra — något vartill gillesrörelsen

i viss mån tenderar — icke skulle vara till fromma för den gemensamma saken. Bäst tjänas ju denna, om de för en viss uppgift bäst skickade användas för densamma, oavsett om de äro kvinnor eller män. Och liksom det utan tvivel finnes förträffliga krafter för upplysningsarbetet bland männen, så finnes det säkerligen också bland kvinnorna många, vilkas insatser på det praktiska området skulle vara synnerligen värdefulla.

I själva verket ser det ut, som om man inom den kooperativa rörelsen knappast nog beaktat, vilka goda förutsättningar för praktisk kooperativ verksamhet kvinnorna äga i sin husmoderliga erfarenhet. Det är i själva verket rätt förvånande, att män, då de starta en konsumtionsförening, avseende att tillhandahålla medlemmarna goda och oförfälskade livsförnödenheter, anse sig ha råd att undvara den praktiska erfarenhet i varukännedom, livsmedlens ändamålsenliga förvaring m. m., som är att finna hos en i sitt värv väl förfaren husmor. Och det kan nog ifrågasättas, om inte de manliga ledarnas brist på kunskap i dessa stycken oftast visat sig ödesdigra för konsumtionsaffärens framgång. Att kvinnor äro mäktiga att även utan manlig hjälp framgångsrikt sköta en kooperativ konsumtionsförening, det har även i vårt land klart ådagalagts genom den kooperativa sammanslutning av husmödrar i Stockholm, som bär namnet "Svenska Hem" och som nu kan se tillbaka på en treårig tillvaro. Av föreningens nyss utkomna årsberättelse framgår, att den under denna tid tredubblat sitt medlemsantal, nu över 1,300, utvidgat sin huvudaffär och upprättat 2 nya filialer samt f. n. har en årlig omsättning av omkring 300,000 kr. och en nettovinst för sista året av över 21 proc. på rörelsekapitalet. Och denna förening har dock haft att arbeta sig fram under osedvanligt svåra förhållanden, i det den allt från första dagen av sin affärsverksamhet varit utsatt för en med alla till buds stående medel fullföljd bojkott från Stockholms Specerihandlareförening och dessutom har att övervinna svårigheter med avseende på varudistributionen, som ställa sig helt annorlunda i en stad, där medlemmarna bo vitt kringspredda, än i ett mindre samhälle. Hur strängt man inom "Svenska Hem" lyckats fasthålla principen om kontantbetalning, bevisas bäst därav, att man under dessa kristider, då så många andra kooperativa företag hårt fått umgälla alla sina eftergifter å creditsystemet, ej förlorat ett enda öre genom utebliven likvid för rekvirerade varor.

Ha nu de kvinnliga krafterna här visat sig kompetenta att på egen hand administrera ett så pass vidlyftigt och så pass krävande kooperativt företag, så ligger ju den slutsatsen nära till hands, att de kooperativt intresserade kvinnorna böra tagas i anspråk inom själva konsumtionsföreningarna, ej utanför desamma. Och är det dessutom

så, att kvinnorna — såsom den engelska gillesrörelsen tyckes visa — ägna sig särskilt väl att hålla sträng vakt kring de kooperativa principerna, att utgöra "samvetet" inom den kooperativa rörelsen, såsom man någon gång uttryckt det, så föreligger — synes det mig — ett ytterligare skäl i samma riktning. "Samvetet" utanför organisationen kan lätt bliva till omilt given och misslynt mottagen kritik, som icke torde främja ett gott samförstånd mellan manliga och kvinnliga kooperatörer, medan dess vakna röst inom ledningen av det kooperativa företaget är en av de viktigaste förutsättningarna för en lycklig utveckling.

Den unga gillesrörelsens hastiga utbredning i vårt land har på ett slående sätt burit vittne om det intresse, med vilket kvinnor omfatta de kooperativa idéerna; å andra sidan ha de respektgivande praktiska resultat, som uppnåtts inom kvinnornas speciella kooperativa företag, "Svenska Hem", givit vid handen, att de för sådan slags verksamhet besitta en eminent duglighet. Det har säkerligen varit nyttigt och måhända nödvändigt, att kvinnornas användbarhet inom den kooperativa rörelsen på ett otvetydigt sätt ådagalagts genom dessa separata kvinnoorganisationer. Det ovan sagda avser heller icke att rikta någon kritik mot uppkomsten av dessa organisationer, än mindre mot deras hittillsvarande verksamhet. Men det avser, att innan den nu framträdande tendensen att särskilja kvinnor och män inom den kooperativa rörelsen blivit fastslagen till princip, framhålla, att detta i stället bör betraktas såsom ett — låt oss hoppas kort — genomgångsstadium, från vilket vi böra sträva att komma över till en mera fruktbar och fullt genomförd samverkan mellan kvinnor och män för kooperativa syften, ideella såväl som praktiska.

För den, som av samarbete på jämlikhetens grund mellan män och kvinnor hoppas mycket för den framtida utvecklingen på olika områden, framstår det nämligen som ett synnerligen viktigt önskemål, att denna arbetsordning måtte vinna tillämpning just inom kooperativen, som mer än de flesta andra sociala rörelser är fotad på principerna jämlikhet och samarbete.

Emilia Bromé.

Det kanske är för oss vanskligt att beröra själva gillesfrågan, då alltid en mening som kommer från vårt håll eller från klubbarna, tolkas som någon sorts krigsförklaring mot kvinnogillena.

Det har dock redan hänt, att gillen och klubbar tvista med varandra om arbetsfältet för var och ens verksamhet.

Klubbarna anse, med all rätt, att arbetet för att upplysa arbetarkvinnorna om socialismens idéer, om arbetarrörelsens mål och om de stora sociala frågorna tillkommer dem, därför att de arbeta efter en bestämd riktning, den socialdemokratiska, och tillhöra detta parti.

De kunna också erkänna, att de kanske icke så effektivt som önskligt vore har arbetat för den gren i arbetarrörelsen, som just nu i särskilt hög grad måste äga kvinnornas intresse, Kooperationen, men många bevis finnas dock att klubbarna icke lämnat denna gren alldeles utanför sin verksamhet, utan tvärtom stått både ekonomiskt och personligt stödjande i samma rörelses kamp. Det är således icke ur vägen, att klubbarna i fortsättningen även arbeta för Kooperationen, då denna är ju ett led i den socialdemokratiska arbetarrörelsens strävan att nå målet.

Utan att på något sätt yttra oss om fru Bromés betänkligheter, då väl hennes erinringar närmast gälla det taktiskt kloka för Kooperationen som sådan att ha en särskild kvinnorörelse, så tro vi gärna att gillena ha sin uppgift som en agiterande rörelse och som en kontrollerande insyn i uti det syftet, att hålla de kooperativa idéerna uppe så långt det är möjligt, där de omsättas i praktisk verksamhet.

Därtill bör ju konsekvent rörelsens neutrala karaktär, som ju tillåter borgerliga kvinnor ur andra partier att som medlemmar utöva sitt inflytande på rörelsen, avhålla gillena, att om inte behandla, så åtminstone icke göra uttalanden i partifrågor, eller sådana frågor som närmast sammanfalla med någon viss politisk åskådning.

Man kan därför med god vilja draga upp linjerna för båda rörelsernas verksamhet och därigenom få undan tvister och en meningslös konkurrens mellan organisationer, vilkas flesta medlemmar dock äro klasssystemar.

Vita skyar.

Lätta vita skyar,
segla i rymderna blå,
i rika fantastiska former,
så långt som ögat kan nå.
Så sakta, så stilla de glida,
framåt på solbeglänst färd,
i rymdens oändliga vida,
högt över vår jäktande värld.

Lätta vita skyar,
min blick drog ofta till sig,
när slut var på dagens möda,
och kvällen bjöd vila och frid.
När sjunkande solstrålar glöda,
ett färgspel i purpur förgylt,
när skyarna flammade röda,
min själ av beundran blev fylt.

Lätta vita skyar
i månstrålars silverskrud,
smyckad med gnistrande stjärnor
ses sväva kring natthimlens brud.
O finge däruppe jag gunga,
befriad från slavbojans tvång.
Mina steg äro trötta och tunga,
och min väg så ödslig och lång.

M-a.

Blommornas rike.

(Ur *Mæterlincks* senaste bok.)

I.

På Hiertas förlag har nyligen utkommit en ny samling essayer av den berömda belgiske tänkaren och skalden *Maurice Mæterlinck*. Samtliga dessa essayer äro små mästerverk i tankedjup och skildringskonst. Två av dem handla om blommorna, om deras intelligens och om deras vällukt eller själ. Det är en lustgård av härlighet, av skönhet och lysande förstånd som Mæterlinck för oss till och som vi här taga några brottstycken av.

Författarens strävan går ut på att visa vilken hög rangställning blommorna intaga i naturens vida värld, hur strålande deras intelligens är, hur stark deras själ, hur intensiv deras kamp för liv i ljus och frihet, hur dessa varelser i striden för tillvaron icke lämna ens människorna efter sig i uppfinningsrikedom, uthållighet, mod, längtan, snille.

Det finns mer eller mindre skickliga växter, men inga som fullständigt saknar klokhet och uppfinningsförmåga. Alla göra de sitt bästa att fullfölja sitt verk och alla ha de den storslagna ärelystnaden att erövra hela jordklotets yta genom att i det oändliga mångfaldiga sin existensform. Men då de äro fastkedjade vid marken ha de att övervinna vida större svårigheter än dem som möta djuren vid deras fortplantning och utbildning. De måste därför utveckla en kraft och ett förstånd, utfinna medel, som visa att de ofta långt före människan gjort till sina hennes mest lysande uppfinningar.

Växternas värld, som förefaller oss så fridfull och resignerad, där allting synes vara underkastelse, tystnad, lydighet, stillhet, är i stället, säger Mæterlinck, den värld där upproriskheten mot ödet är som våldsammast och mest hårdnackad. Det väsentliga organet, näringsorganet hos växten, nämligen roten, binder den obönhörligt vid marken. Det kan för oss människor vara svårt, att bland de stora lagar, varunder vi sucka, skönja den som trycker tyngst på våra skuldror. Men för växten råder intet tvivel: den tyngsta lagen är den som dömer till orörlighet från födelsen till döden. Också vet växten bättre än vi, som splittra våra ansträngningar, vad det gäller att först och främst göra uppror emot. Och den sega uthålligheten i den fasta idé, som stiger upp ur röt-

ternas mörker för att taga gestalt och spricka ut i blommornas ljus, är en oförliknelig syn. Växten uppgår, helt i denna enda strävan: att i det höga undandraga sig det lågas ödesdigra bundenhet, att gäcka och övervinna den tunga, mörka naturlagen, att göra sig fri, nedbryta de trånga skrankorna, uppfinna åt sig eller låna sig vingar, fly bort så långt som möjligt, kämpa sig ur den rummets begränsning, där ödet håller den fången, och närma sig ett annat rike, tränga in i en värld av rörelse och liv. Att växten lyckas med detta, är icke det i själva verket lika underbart som om vi kunde åvägabringa att leva utanför den tids begränsning som ett annat öle föreskriver oss, eller vinna inträde i ett från materiens mest tryckande lagar frigjort universum? Blomman ger människan en storartad förebild av opposition, mod, uthållighet och uppfinningsrikedom. Om vi på upphävandet av åtskilliga nödvändigheter, som förkrossa oss, t. ex. lidandets, ålderdomens och dödens, hade använt hälften av den energi som den lilla blomman i vår trädgård utvecklar, så är det att förmoda, menar Mæterlinck, att vår lott skulle vara mycket olika mot vad den nu är.

Växternas oändliga behov av rörelse och förflyttning visar sig bäst hos frukten. Tvärt emot vad som är fallet inom djurriket och till följd av den absoluta orörlighetens fruktansvärda lag är fäderstammen fröets första och värsta fiende. Vi äro här i en sällsam värld, där föräldrarna, själva ur stånd att förflytta sig, veta, att de måste uthungra eller förkväva sina avkomlingar. Varje frökorn som faller invid trädet eller växten är förlorat eller kommer att gro i elände. Därför den oerhörda ansträngningen att avskaka oket och erövra rummet. Därför dessa underbara anordningar för frönas spridning, utslungande och bevingande t. ex. lönnens vingfrukt med sin luftpropeller, lindens lätta fallskärm, tistelns och maskrosens flygmaskin, euphorbias elastiska spiraler, balsamgurkans egendomliga slungfrukt, eriofyllernas ullhakar och tusen andra oväntade och överraskande mekanismer. Det ges nästan intet frö som ej uppfunnit sitt eget sätt att undkomma moderplantans skugga. Där döljer sig en outtöm-

lig fantasi och ett livligt snille i blommornas värld. Vem kan väl ana att t. ex. den lilla vilda, röda eller gula, lucernen, som smyger i gräset, långt före Arkimedes, den snillrika fysikern i det gamla Syrakusa, upptäckt och på luftseglingens område sökt tillämpa den arkimediska skruvens förvånansvärda egenskaper.

Men icke blott hos fröet och blomman utan hos hela växten, hos roten, stammen och bladet, upptäcker man mångfaldiga spår av klok och livlig intelligens. Vilka storartade ansträngningar göra icke tillbakaträngna grenar för att nå fram till ljuset och hur uppfinningsrikt och modigt kämpa icke träden för samma mål. Förf. säger sig aldrig kunna glömma det beundransvärda hjältemod, som han en gång såg hos ett väldigt, hundraårigt lagerträd i Provence. På dess konvulsiviskt vridna stam kunde man lätteligen läsa detta härdiga, karga livs hela drama. En fågel eller vinden hade, rådande över ödet, fört fröet till en spricka i den lodräta klippväggen, som liknade en järnridå. Där hade trädet skadat dagen, två hundra meter över forsen, otillgängligt och ensligt hos den heta, ofruktbara stenen. Tidigt skickade det ut de blinda rötterna på ett långt och mödosamt sökande efter myllan och vattnet och nådde båda. Ett än svårare problem väntade den unga stammen. Den utgick från ett lodrätt plan, så att dess hjässa i stället för att höja sig mot himlen, böjde sig över djupet. Det gällde då att, trots grenarnas tilltagande tyngd, ändra den första riktningen, med envis ihärdighet kröka sig upp mot klippan och på detta sätt genom en ständig kraftspänning och viljeansträngning hålla den tunga bladkronan upprätt i den blå azurn. Kring denna livsknut hade sedan samlats all växtens ävlan och energi, all dess fria och medvetna intelligens. Den vidunderliga, uppsvällda ledknölen visade sig efter hand i besittning, av ett slags orolig omtanke, som förstod att draga fördel av regnets och stormarnas lärdomar. År efter år blev så bladvalvet tyngre. Det hade icke tanke på annat än att breda ut sig i ljuset och värmen. Men djupt nere tärde ett svart kräftsår på den arm som bar det i rymden. Lydande en outgrundlig instinkt utväxte då två starka, håriga rötter från stammen mer än två fot ovanför krökningen och fäste den som med två kablar vid granitväggen.

Mæterlinck övergår härefter att skildra, vad han kallar de besjälade eller för-

nimmande växterna och stannar en stund vid dansklövern, den från Bengalen införda lilla ärtväxten, som odlas i våra drivhus och ständigt utför en besynnerlig dans till ljusets ära. Dess blad dela sig i tre småblad med vart och ett sin egen och olika rörelse. De befinna sig i ständig, rytmisk och nästan kronometrisk svängning. De äro till den grad känsliga för ljuset, att deras dans saktar sig eller påskyndas, allt efter som molnen hölja eller blotta den bit av himlen, mot vilken de äro vända. De äro fotometrar och oteoskop som funnits långt innan Crookes gjorde sin uppfinning.

Så vattenväxterna, hos vilka befruktningen av blommorna icke kan försiggå under vattnet och vilka därför måst uppfinna olika sätt att låta frömjölet sprida sig torrt. Havstången inneeluter omsorgsfullt sin blomma i en riktig dykarelocka, näckrosorna sända sin att slå ut uppe på vattnets yta, underhålla, och nära henne där genom en ändlös stjälk, som förlänges, då vattnet stiger. Sjönöten förser sina blommor med en luftblåsa, de uppstiga till ytan och öppna sig och när befruktningen har skett, ersättes luften i blåsan med en slemmig vätska, som är tyngre än vattnet och hela apparaten sänker sig nu åter ned i gyttjan, där frukterna skola mogna. Eller utricularian, som sedan ofantliga tider begagnar sig av flera mänsklighe- tens nyaste och nyttigaste uppfinningar: klaffarnas och ventilernas mekanism, vätskornas och luftens tryck och ingeniörens konst att med lyftbojar höja ett sjunket fartyg. Och så drottningen i vattenväxternas sagorike och hennes bröllop och kärlekshistoria! Den lilla blomdrottningen framlever hela sin tillvaro där nere i vattnet i ett slags halvslummer ända till bröllopsstunden, då hon längtar till nytt liv. Nu upprullar honblomman långsamt sin stjälks långa spiral, stiger uppåt, höjer sig ur vattnet och simmar på dess yta, där hon spricker ut. Hanblommorna från ett annat stånd, som se henne genom det soliga vattnet, höja sig i sin tur, fyllda av förhoppningar, mot henne, som gungar där uppe, väntar på dem och inbjuder dem till en magisk värld. Men när de nått halva vägen känna de sig plötsligt hejdade. Deras stjälk, själva källan till deras liv, är för kort. De skola aldrig nå upp till det solljusets rike, där ensamt ståndarnas och pistillernas förening kan äga rum. Vilket lidelsedrama: det oupphinnliga som dock är så nära, det genomskinliga olycksödet, utan lösning som människans eget drama, om ej en

oväntad omständighet tillkom. Liksom hade hanblommorna haft en aning om att hindras på färden till sitt bröllop, bära de inom sig en luftbubbla, liksom i en själ bor ett sista förtvivlat hopp om befrielse. De liksom tveka ett ögonblick, men med en hedransvärd kraftansträngning — den mest underliga Mæterlinck känner i insekternas och blommornas hävder — slita de, för att nå upp till lyckan, det band som knyter dem vid tillvaron. De lösgöra sig från sin stjälk, och omgiven av en jublande skara av pärlor svinga sig deras kalkar upp till vattenytan för att brista. Sårade till döds, men strålände och fria gunga de en stund sida vid sida med sina sorglösa brudar, föreningen sker, och så driva de offrade blommorna bort med vinden, medan blomstermakan, nu redan moder, sluter sin krona kring deras sista andetag, sammandrager sin spiralstjälk och åter stiger ned i djupet för att där bringa till mognad den hjältemodiga kyssens frukt. Som förf. så underbart härligt skildrar detta blomsterdramas kärlekshistoria och sedan fortsätter med otaliga andra blommors olika bröllopsceremonier och kärlekshistoria, alltifrån nässlans till liljans och tulpanens, icke vinrutans att förglömma, där bröllopet firas så, att bruden-pistillen kallar till kärleksmöte en efter en, i noggrann tur och ordning, av älskarne-ståndarne, börjande med de udda och slutande med de jämna, utan att klicka i sin räknekonst. Eller den blekblåa jungfrun i det gröna. När blomman födes, stå de fem, långa pistillerna tillsammans i en grupp mitt inne i azurkronan, fem stolta otillgängliga drottningar i gröna sammetsklänningar. Omkring dem tränges utan hopp den tallösa skaran av friare, ståndarne, som icke räcka dem högre än till knäet. I detta palats av turkoser och safirer utspelas då, i sommandagarnas lycka, den tragedi utan ord och utan upplösning, som envar kan tänka sig, den vanmäktiga, fåfänga, olösliga väntans tragedi. Men de timmar förflyta som äro blommans år. Jungfruns glans förbleknar, blombladen falla och de höga drottningarnas stolthet ger sig under livets tyngd. Liksom lydde de, säger förf., ett hemligt och oemotståndligt lösensord från kärleken, vilken nu dömer provet tillräckligt, kasta de sig alla på en gång bakåt med en samställning och symetrisk rörelse, liknande de harmoniska parabler, som från en fem strålig vattenkastare falla tillbaka i bassängen, och behagfullt närma de sig nu för att

från sina ringa tillbedjares läppar mot- taga bröllopskyssens guldstoff.

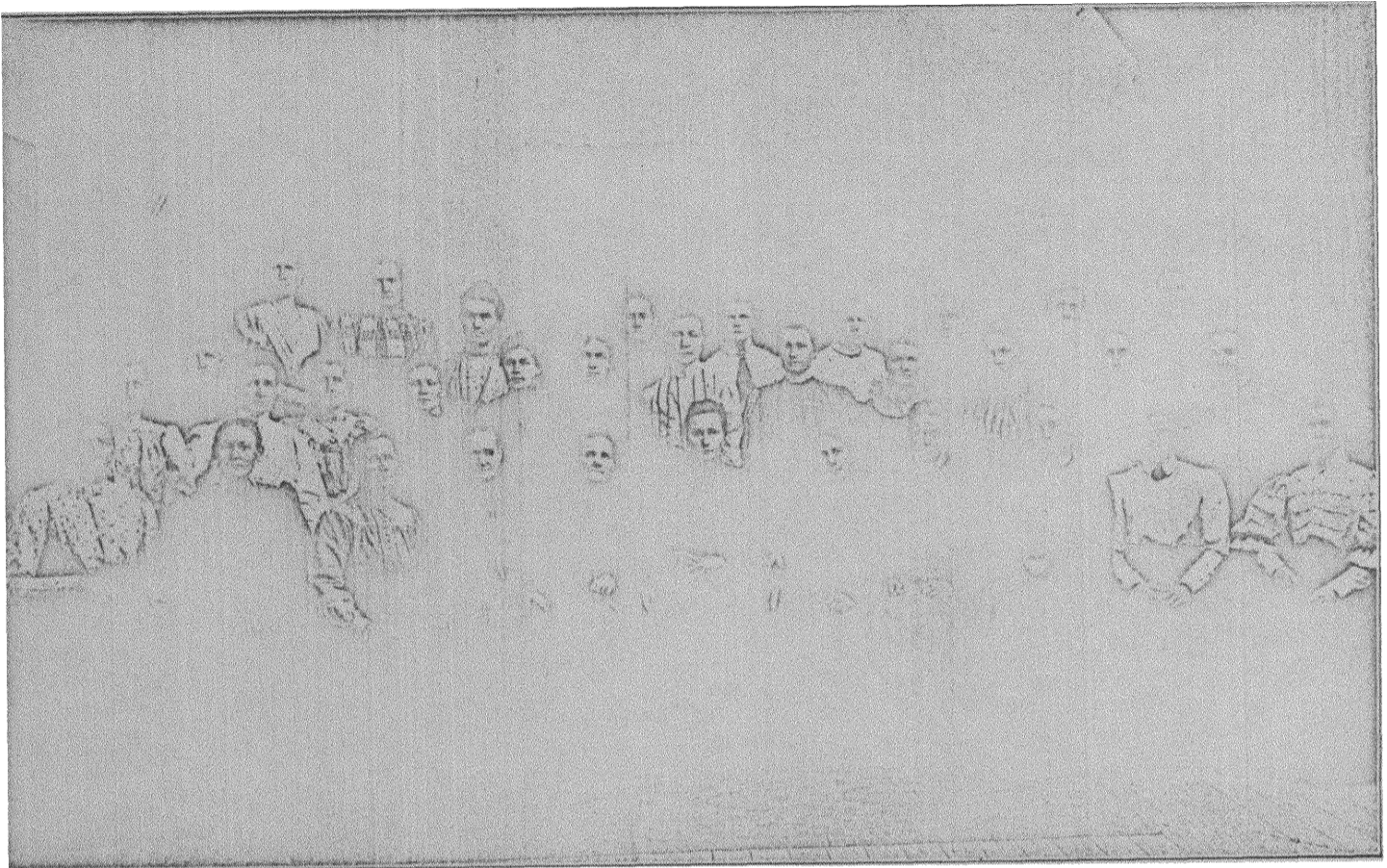
Blommornas föreställning om skönhet och glädje, deras förförelsekonst och estetiska smak närmar sig mycket vår egen, säger Mæterlinck, men menar att det vore riktigare att säga, att vår uppfattning liknar naturens. Ty det är ovisst om vi uppfunnit något som är för oss eget. Alla våra arkitektoniska och musikaliska motiv, alla våra färg- och ljusharmonier o. s. v. äro direkt lånade från naturen. För att inte tala om havet, bergen, himlen, natten, skymningen, huru mycket vore icke t. ex. att säga om trädens skönhet. Jag menar, säger förf., icke endast trädet i skogen, som är en av jordens stormakter, kanske den förnämsta källan till våra instinkter och vår känsla av universum, utan om trädet i och för sig, det ensamma trädet, vars gröna ålderdom bär tusen årstider på sin nacke. Bland de uttryck som, utan att vi veta det, bilda hela vår tillvaros klara inre och kanske den djupaste grundvalen för dess lycka och frid, hava vi nog alla ett minne av sköna träd. När man nått över livets middagshöjd och kommer till slutet av den förvånade perioden, när man så gott som uttömt allt vad århundradenas och människornas konst, snille och lyx kunna bjuda en att skåda, går man tillbaka till några mycket enkla hägkomster. De visa oss vid den rensade synranden ett par oskuldsfulla, oföränderliga och friska bilder, som vi skulle vilja taga med oss i den sista sömnen, om det är sant att några andar kan överskrida den tröskel, som skiljer våra båda världar åt. Och så nämner Mæterlinck själv tre träd, en bok, en cypress och en pinie, vars bilder han skulle på detta sätt vilja taga med sig in i den stora vilan.

Fredrik Ström.

Till debatten i nattarbetsfrågan. En manlig partivän, som i främsta rummet vill vara socialdemokrat, och sedan yrkesarbetare och kamrat till kvinnliga kolleger, förde följande argument mot kvinnors nattarbete:

»Man bör alltid med sympati taga emot sådana lagar som föra kvinnorna bort från arbetsmarknaden. Om nu inga kvinnor funnits på fabriken så hade inte arbetslösheten varit så stor.»

Är den mannen socialdemokrat med öppen blick för utvecklingen? Kvinnorna vilja nog så gärna stanna kvar i de lugna hemmen om de det fingo, men om männen kunna försörja hela sin kvinnliga släkt, det blir nog värre det.

ESKILSTUNA SOCIALDEMOKRATISKA KVINNOKLUBB.

Det ljusnar.

Nog mörkret skall skingras, det tro
vi så visst,
och ljusare tider nog randas till sist,
för trälände människor alla.
Vi vänta och hoppas den dagen skall
gry,
när grymhet och orätt likt skuggor
skall fly,
och våldets murar skall falla.

Än svida väl såren av hårda slag,
av orättens gissel, ty grym är dess lag,
än tusenden svälta och frysa.
Än synes oss vägen så mörk och så
lång,
men dimmorna skingras av solen en
gång,
och frihetens ljus skall oss lysa.

Än delas oss brödet så hårt och så
knapp,
än träla vi djupt ned i gruvornas
schakt,
att guld det åt rikeman samla.
Än träla vi tungt i förbannelsens
kvarn,
som mammon har skapat åt armodets
barn,
och tröstlöst i mörker vi famla.

Än hörs över världen kanonernas lät,
och luften uppfylles av verop och grät,
från sårade, döende, arma.
I framtidens land där stå segrande vi,
till blogbillar svärden skall omstöpta bli,
och krigsguden upphört att larma.

Det såddes små frön, i den tårdränkta
jord
kring världen den vida, från syd och
till nord,
af frihetsgudinnans händer.
Och jorden var luckrad av trälarnas
svett,
och därför de grodde så lätt, så lätt,
de spira vart blicken sig vänder.

Det spirar och grönskar, och snart
står i knopp,
de blommor af sanning och kärlek
och hopp,
som framtidslandet skall sira.
Vi timra, vi bygga, på framtidens stat,
och kärlek skall växa, där förr växte
hat,
och slaven sin värfest skall fira.

M—a.

De "oäkta" barnen i Norge.

Ett nytt lagförslag.

Enligt nu gällande norsk lag har ett oäkta barn fulla familjerättigheter gentemot modern och hennes släkt men ej gentemot fadern. Lagen går ej längre än att ålägga fadern ett underhållsbidrag.

Det nya lagförslaget avser att ställa barnet lika gentemot båda föräldrarna. Barnet får rätt att bära faderns familjenamn och samma arvsrätt gentemot fadern och hans släkt, som dennes i äktenskap födda barn.

Barnet skall som nu stanna hos modern eller den hon överlåter det till, så länge det behandlas försvarligt. För att tillvarataga dess intresse vidtagas särskilda anordningar. Barnet får rätt att åtnjuta en uppfostran, som motsvarar ställningen hos den av föräldrarna som har den bästa ekonomien. Den av föräldrarna, som icke har barnet hos sig, uppfyller sina förpliktelser genom att betala uppfostringshjälp.

Till barnets mor skall fadern utbetala utgifterna vid hennes nedkomst och försvarlig vård under barnsängssjukdomen. Dessutom skall han lämna henne bidrag under den tid hennes förvärvsförmåga, på grund av havandeskapet, är nedsatt. Understödsplikten gentemot modern börjar 3 månader före födelsen och fortsätter 6 veckor efter densamma eller, om modern har barnet hos sig, 9 månader.

Den blivande modern kan tre månader innan hon väntar sin nedkomst anmäla detta till läkare eller barnmorska

och uppge vem hon menar sig vara befruktad med. Detta tillkännagives för den påstådde fadern, som får 14 dagars besvärstid. Gör han ej invändning inom denna tid äro faderskapet och understödspikten juridiskt avgjorda.

Kan vid rättegång faderskapet ej nöjaktigt bevisas, skall dock den tilltalade åläggas underhåll åt modern, för såvitt det ådagalagts att han haft samlag med barnmodern på sådan tid att han kunde vara fader. Uppger modern att hon haft samlag med flera på den tid då befruktningen ägt rum utfärdas föreläggande för dem alla.

För att i varje fall tillförsäkra modern och barnet nödig vård stadgas, att den kommun där hon uppehåller sig skall i av behovet påkallat fall förskotta understöd för tiden 6 veckor före till 3 månader efter barnbörden.

Även i fråga om i äktenskap födda barns rätt till försörjning stadgas nya bestämmelser, bl. a. att kommunalkassan i nödigt fall skall lämna bidrag i de sista sex veckorna före nedkomsten och till uppmaning i de första tre månaderna efter födelsen, mot ersättning av mannen.

Bestämmelserna om tillsyn av hälsovårdsnämnden skall gälla även »äkta» barn.

Lagen föreslås att träda i kraft den 1 januari 1910.

Helt nyligen har i Danmark, genom lag, tryggats den ogifta moderns och hennes barns rättsliga ställning mot barnafadern och nu söker Norge följa samma rättvisa princip i detta lagförslag.

Vad skydd och rätt ha övergivna mödrar och deras barn i vårt land (som ju vill kallas »kulturlandet»)?

Man låter ju ännu män genom att de få »svära sig fria», ostraffat bliva de största brottlingar, då de därigenom förråda egna barn och som de starkaste gå fria från ansvaret.

Man tvingar kvinnor genom svält och umbäranden till de mest onaturliga utbrott av förtvivlan och vansinne, barnamord, och sedan känner samhället sin »plikt» och giver straffarbete åt modern. Om något bör väcka kvinnorna till kamp för frigörelse, är det väl vetskapen om de lidanden och orättvisor, som övergivna barn och mödrar tvingas att genomleva. En enig opinion för rätten till moderskap, och framförallt för rätten till att modern och barnen få leva under naturliga och mänskliga förhållanden, skall väl bringa även Sverges lagstiftande församling att snart följa grannländernas strävan i att giva rätt och verkligt skydd åt barn och kvinnor samt bidraga till att alla lära sig ansvaret mot barnen.

Två döda...

(För Morgonbris.)

I.

*Kyrkoklockor över nejden ringa —
ej till helg och gudstjänst nu —
Nej, de endast dödens budskap bringa,
»herr patron» begravas ju.*

.*

*Se, där nalkas redan processionen —
Blommor, vagnar överfullt —
Men, så är det också »herr patronen»
som nu bäddas ner i mull...*

II.

*Fattighusets likvagn glider fram,
utan blommor, utan ståt. —
Nu ej någon sorg och gråt
följer med till gravens stilla hamn.*

.*

*Ej nå'n kyrkoklockas ringning hörs,
man har sagt det får ej ske
när en arm självmördare
till sin sista vila förs.*

.*

*Frågar du: »Vi tog han livet då?»
»Heltre dö än lida nöd,
fäfängt be om en bit bröd»
blir det enda svar du då kan få.
Hulda Henricsson.*

Agitations- och upplysningsarbetet.

Genom en del motgångar, har v. utskottet icke kunnat som det önskat, verkställa de stora agitationsplanerna.

Emellertid skall fru Kata nu ut på en resa i Skåne, som börjar den 10 mars och omfattar följande platser: Kristianstad, Åhus, Ystad, Svedala, Limhamn, Lomma, Malmö, Trelleborg, Lund, Arlöv, Furulund, Kjävlinge, Billesholm, Bjuv, Hälsingborg, Höganäs, Hasslarp, Åstorp, Skärålid, Eslöv, Marieholm, Skromberga och Landskrona. Vidare finnes det även utsikt till, att med fru Agda Östlund som talare, få en ordentlig agitation i Blekinge i slutet av mars och hälften av april. För att kunna kanske glädja det stora Norrland, så få vi väl tala om, att i slutet av maj och in i juni komma vi dit. Sedan blir det att i sept., okt. och nov. på allvar taga upp arbetet med Halland och västkusten, Dalarna, Värmland, Västmanland, Nerike, Småland och i övrigt så långt vi räcka till.

Till dess ha vi säkert bättre med resurser, åtminstone vad mynt beträffar och, som vi hoppas, även med krafter

som vilja arbeta med för allas vår sak.

Arbetsutskottet för Söder- och Västmanlands distrikt av kvinnoklubbar, har anordnat en föreläsningsturné med medicine dr: Anna Clara Romanus-Alfvén som föreläsare över ämnet »Sexuell hygien». Turnén omfattar följande platser:

Mars 25: Katrineholm.

» 30: Sparreholm.

April 4: Eskilstuna.

» 12: Oxelösund.

» » Nyköping.

Maj 30: Kärrgruvan.

» 31: Västerås.

» » Hallstahammar.

Dessa föreläsningar böra omfattas med stort intresse av arbetarklassens kvinnor och bliva av dem fulltaligt besökta.

Gift kvinnas deklaraionsplikt.

Det har under de föregående åren undantagslöst gällt att utan anmaning deklaraionspliktig gift man haft att i sin deklaraion upptaga sin egen och hustruns sammanräknade inkomst.

I regeln gäller detsamma även vid deklaraionspliktens fullgörande i år. Men nu har tillkommit ett ganska avsevärt undantag. Gift kvinna, som åtnjutit inkomst, över vilken hon enligt lag ägt att ensam råda, blir nu för sig själv skattpliktig för denna inkomst och kommer att erhålla egen debetsedel. Den som kan komma att för sig taxeras, är först och främst inkomst av egendom, som hustrun på grund av äktenskapsförord eller enligt gåva eller testamente eller efter vunen boskillnad själv förvaltar, samt vidare — vilket vi särskilt betona — inkomst, som hustrun genom eget arbete förvärvat.

Av denna nu hustru i vissa fall ålagda särskilda skatteplikt följer för samma fall i fråga om deklaraionsplikten och sättet för dess fullgörande en del avvikelser från vad i fjol gällde. Gift man, vars hustru på sätt nyss nämnts skall för sig taxeras, är deklaraionspliktig utan anmaning endast om hans egen inkomst uppgår till minst ett tusen kr., och hon skall i sin deklaraion upptaga blott denna inkomst, icke sammanräknad med den, varöver hustrun ägt ensam råda. Har hustruns inkomst av nyssnämnda art uppgått till minst ett tusen kr., är hon skyldig att deklarera för denna inkomst utan avseende om mannen är deklaraionspliktig eller ej.

Från andra länder.

Tysklands socialdemokratiska parti och kvinnorna.

Det socialdemokratiska partiet i Tyskland har gjort allvar av talet om att likställa kvinnan med mannen i fråga om partiets viktigaste angelägenheter, skriver Ant. A—n i Ö.

F." Man ser sålunda, att i förslaget till nya stadgar för partiet kvinnorna särskilt kommit i åtanke, säkerligen till stor nytta för partiet, så som förhållandena nu äro, då kvinnorna i allt större antal dragits in på arbetsmarknaden.

Enligt ovannämnda stadgeförslag skall i styrelsen för varje organisation, i vilken även kvinnor äro medlemmar, alltid någon kvinna vara medlem. Vid val till partikongressombud skall på varje ort, där flera ombud väljas, en kvinna även väljas, så framt det är möjligt, och i parti-styrelsen skall en kvinna hava säte och stämma.

Dessa nya bestämmelser äro lättare att förstå, om man ser på Tysklands statistik, vad beträffar ökningen i antalet manliga och kvinnliga arbetare. Denna statistik ser ut så här:

	manl. arb.	kvinnl. arb.
1882	14,025,266	4,961,228
1895	16,533,741	6,379,942
1907	20,196,640	10,035,705

Med arbetare menas här naturligtvis icke arbetare i inskränkt bemärkelse, utan alla, som äro verksamma för sin utkomst. Emellertid är det ju ett märkligt tidens tecken, att kvinnorna i så oerhörd grad tvingas in i de självständigt arbetandes leder.

Konsekvenserna kunna heller icke, såsom vi förut vid åtskilliga tillfällen påvisat, utebliva, och liksom i övriga sociala angelägenheter ha socialdemokraterna varit de första att förstå utvecklingen och inrätta sig därefter. Den tyska socialdemokratin, som haft att verka bland "Bismarcks tyska kvinnor", har icke tvekat att särskilt uppmuntra kvinnorna till deltagande i det politiska livet genom att inrymma dem en given medbestämmanderätt. Vi kunna även tillägga, att mot en kontingent av 20 öre i månaden till en politisk förening äger den kvinnliga partimedlemmen att gratis bekomma kvinnotidningen "Gleichheit".

Kvinnor som medlemmar av förlikningsnämnder i arbetstvister.

Denna fråga har samtidigt varit uppe till behandling i Frankrike och Belgien. I Frankrike avgjordes frågan i november förra året genom senatens då fattade beslut, att kvinnor, som fyllt 30 år och varit bosatta i tre års tid inom kommunen, vore valbara till förlikningsnämnder. Omedelbart efter frågans avgörande invaldes sekreteraren i *linnesömmerskornas fackförening*, madame Jusselin.

I Belgien behandlades frågan av deputeradekammaren sistlidne december. Med 26 ja mot 29 nej beslöts, att kvinnor skulle erhålla rösträtt och valbarhet till förlikningsnämnder på samma villkor som män. Senaten har ännu icke uttalat sig. Arbets- och industriministern, M. Hubert, ställer sig ännu så länge avvisande mot frågan, vilket betyder mycket för senatens ställning till den-

samma, men man håller icke för otroligt, att M. Hubert efter ett längre övervägande kommer att ändra åsikt.

Danmarks kvinnor och de kommunala valen.

Med stort intresse motses i kvinno-kretsar i Danmark offentliggörandet av kandidatlistorna för de kommunala valen. Man kan naturligtvis icke hoppas, att de uppställda kvinnliga kandidaternas antal skall stå i förhållande till det stora antalet kvinnliga väljare. Men å andra sidan kan det antagas, att hänsyn har tagits till kvinnornas så bestämt framförda önsknings, och troligen kommer det att gå illa för de listor, vilka icke upptagit något kvinnligt namn.

Några rena kvinnolistor komma icke att uppställas, då kvinnorna funnit det riktigaste och bästa sättet genom att ansluta sig till de olika politiska partierna och därmed öva inflytande på kandidatnämningen.

De socialdemokratiska kvinnorna driva en energisk agitation för sitt partis listor. Tidagen den 9 mars hade de, genom 15 kvinnliga fackföreningar och den socialdemokratiska kvinnoföreningen, anordnat ett stort agitations- och upplysningsmöte för kommunalvalen.

Inbjudningen till mötet och uppropet att deltaga i valen heter det bl. a.:

»Dagen närmar sig då kvinnorna för första gång skall utöva inflytande på valet av borgarrepresentanter. Det kallas på kvinnorna från alla håll, men *vi veta* att de arbetande kvinnorna och arbetarhustrurna endast får sina intressen tillvaratagna av *deras egen klass* representanter, — av *socialdemokratin*».

De konservativa, som alltid varit emot kvinnans rösträtt, ha nu i valrörelsen blivit förskräckta för de socialdemokratiska kvinnornas röster, och agitera ivrigt för att få sina kvinnliga anförvanter att deltaga i valen.

Allmän rösträtt åt Norges kvinnor.

Såväl socialdemokraterna som det demokratiska arbetarepartiet och vänstern ha nu på sitt program upptagit frågan om allmän kommunal och politisk rösträtt för kvinnor. Som avgörandet av den kommunala rösträttsfrågan endast kräver enkel majoritet, kan med all säkerhet tänkas, att densamma med det första kommer att gå igenom. Anorlunda förhåller det sig med den politiska rösträtten, vilken måste hava två tredjedels majoritet för att gå igenom. Här kommer utgången att bliva beroende av högerpartiets ställning till saken. Det är särdeles av vikt att kvinnorna vid valen utöva ett sådant tryck för reformens genomförande, att de endast rösta på de kandidater som äro för *allmän* rösträtt.

Sprid MORGONBRIS!!

Varför gråta vi?

Tårar ha alltid varit en sorgens symbol. Vetenskapen ha nu konstaterat, att tårar äro en absolut betingelse för organismens jämvikt under själsligt eller kroppsligt lidande, det är det medel till lindring, som naturen själv skänkt oss.

I ett nummer av tidningen »Revue» sysselsätter sig dr. Waynbaum med detta intressanta spörsmål.

Under sorg och lidande visar hjärnan tecken till avtagande blodtillförsel. Men tårar ha vid kemisk analys visat sig innehålla samma beståndsdelar som de vita blodkropparne och när de bryta fram, ökas alltså blodbristen i hjärnan. Vid blodbrist i hjärnan inträder slapphet, såväl andlig som lekamlig. Den blodfattiga hjärnan är alltså under sorg mindre mottaglig än eljes, vilket åter medför, att smärtan icke kännes i hela sitt omfång. Så snart tårarna bryta fram, förökas hjärnans slapphet och de verka faktiskt som ett slags bedövningsmedel liksom kloroform, eter eller alkohol. Man dränker sin sorg i tårar liksom man dränker den i vin.

Särskilt hos barn, vilkas nervsystem ännu är outvecklat, verka tårar som ett slags säkerhetsventil och de små skonas från känslan af smärtan i hela dess vidd. Ansiktets krampaktiga förvriddning, som under gråt stundom inträder, underlättar tårarnas framflytande. Samma muskler gättas i rörelse vid skratt, som ju också kan avpressa tårar, och varigenom den alltför blodfulla hjärnan får ett avlopp.

Livsglädje.

Bild ur vardagslivet.

Det är det härligaste väder man kan tänka sig i dag. Solens strålar lysa vackert på den ljusblå, molnfria himmeln i den arla morgonstunden; fåglars glada sång höres vida omkring, sjön ligger lugn och spegelklar, ej en enda vindpust stör naturen — i dess sömn.

Klockan är ännu ej sex och likväl höras muntra, klingande skratt på skogsvägen. De höras allt närmare; snart skynta en skara unga flickor fram vid vägkrönet. Deras ljusa vackra dräkter och den strålände glansen i de mörka ögonen giva dem ett obeskrivligt fagert utseende, ett utseende som klär dem mycket väl denna vackra sommarmorgon.

Under sång och skratt går vägen fram genom skogen. Komna till en vacker slätt invid den stilla sjön ropar en av flickorna: »Halt, målet är hunnet, fram med maten Jenny.» En lång smärt flicka, skiljande sig från de andra genom den enkla klädseln, dukar upp maten i gräset; det är jungfrun till en av de andra flickornas familj.

Nu slå alla sig ned kring det provisoriska men smakliga matbordet och med aptit ätes dess läckerheter.

När det var gjort dansade man i grön gräset och vackra sånger hördes då och då från den levnadsglada skaran; —

man fröjdades åt sommarsolens strålar och blommornas doft, åt näktergalens drillar i trädkronorna, åt naturens underbara färging, allt, allt var idel glädje och solsken. — Sorg, — ah, vad är det för dystert ord, nej bort du stygga troll, det finns blott glädje och lycka, livet är ljust, det är en enda lång solig sommardag. — Så tänkte dessa unga, lyckliga varelser, som aldrig provat på livets *mörka sidor*...

Fabrikspipan blåser. Det starka, dova ljudet låter nästan hemskt genom rymden denna vackra sommarmorgon; klockan är nu sex och dagens *arbete*, fabriken arbetar, skall börja. Genom den stora porten glider den bleke, magre proletären in med nedböjd mörk panna för att bland maskiners gnissel börja sitt mödosamma arbete.

En skara unga flickor om 16—18 år närma sig. De bleka, magra ansiktena, i vilka hälsans rosor för alltid vissnat och den matta glansen i ögonen bevisa att det är proletariatets döttrar som här synas. Mycket riktigt, tyst och stilla försvinna de genom porten till den mörka fabriken. — Den stänges, snart höres de många maskinernas surrande, arbetet har börjat, detta ohälsosamma, tunga arbete som skall skaffa så många tusen munnar — bröd.

Solen lyser ännu högt på himmeln, fåglars glada sång höres från de lummiga träden; — det är sommar, sommar för dem som se det, men dyster höst för den hop som i den mörka fabriken, dit solen och fåglasången ej når, sliter för sin tillvaro, — för brödbiten...
Hulda Henricsson.

Göteborgs kvinnoklubb

har ansett sig böra göra ett uttalande i en tvist som f. n. tyckes uppröra sinnen därnere och vars anledning är senaste kommunstyrelsevalet. Klubben har således å *insändareavdelningen* i »Ny Tid» sagt sin mening i frågan och som mödrar hävdad sin uppfattning om kampen mot dålig litteratur, vilken stora fråga blivit införd i den nämnda tvisten.

Vi göra oss *icke* till tolk för någon mening som råder om kommunstyrelsevalet, men vi citera det vägande i kvinnoklubbens insändare och ha fäst oss vid »Ny Tids» kommentar till denna. Klubben skriver g:m fru Elvira Strömberg bl. a. följande:

»Vi soc.-dem. kvinnor må vara ungdomen tacksam för dess vakenhet vid detta tillfälle, ty de av oss som äro mödrar isynnerhet, ha med oro sett allt detta tryckta elände över svamma och att tigande åse detta *är lika oansvarigt* som att sprida det.

Till sist en uppmaning till kvinnorna: se upp vad som utbjudes i bokväg! Urskilj noga vad som sättes i händerna på barnen och er själv! Säg ifrån att smutslitteratur är lika skamligt att salubjudas som att läsas. Det finnes numera möjlighet att billigt få värdefull läsning, som man kan ha nytta och

wannt nöje av. F. ö. stå ju bibliotek till förfogande alldeles gratis, där man även erhåller ledning i val av litteratur i alla ämnen och av alla författare.

Må vi göra vad i vår makt står för att få ljus över landet.»

Och svarar »Ny Tid» sålunda:

»Vi ha ej vägrat införandet av ovanstående, som ju är ett ganska vackert bidrag till kvinnoklubbens karaktäristik. Front mot majblomman, censur över även tillåten litteratur — det är socialism, menar kvinnoklubben. Fader förlåt dem» — —

Arbetarklassens kvinnor få helt säkert *lära sig »veta vad de göra»*, men man kunde önska att de inom vårt parti finge göra en mening gällande utan att mötas med överlägset hän.

Inte få de tala som arbeterskor i frågor, vilka beröra dem som arbeterskor, inte som mödrar i deras spörsmål, men våra manliga partivänner böra lära sig förstå, att vi taga oss rätten att uttala oss både i partifrågor och andra frågor som stå oss nära.

Notiser.

»Arbetsrustrarna få lära sig laga mat». Folkskoleöverstyrelsen har beslutat upplåta skolkökslokaler i fem av huvudstadens folkskolor för kurser i huslig ekonomi, avsedda för arbetarhustrur.

Planen till dessa kurser har utgått från Stockholms lokalavdelning av svenska skolkökslärarinnornas förening, som funnit att en av orsakerna till den mycket omtalade kroppsliga svagheten hos det uppväxande släktet är *mödrarnas bristfälliga kunskaper i hemmets skötsel, speciellt i vad som hör till matlagningen. Därför kan en bespisning av undernärda skolbarn ej anses som annat än en hjälp för tillfället, som icke häver själva grundorsaken.* Denna kan endast påverkas genom anordnande av kurser för barnens mödrar. För de allra fattigaste anordnas kostnadsfria kurser i matlagning, där var och en lagar mat för 3 å 4 personer och får ta maten med sig hem till sin familj. För de mödrar som ha råd att betala något anordnas kurser i matlagning, där de betala den direkta omkostnaden för maten som de tillaga och äta. Slutligen anordnas för de mödrar som ej ha tillfälle att genomgå matlagningskurser och som själva ha någon praktisk erfarenhet demonstrationskurser i matlagning.

Patriotiska sällskapet har utlovat ett understöd av 500 kr., så att kurserna kunna omedelbart sättas i gång, sedan nu folkskoleöverstyrelsen upplåtit lokaler.

Det är ju gott och väl detta, att början är gjord för att få planen fullständigt realiserad, nämligen att folkskoleundervisningen kompletteras med en *fullständig* kurs i s. k. huslig ekonomi. Men man kan ju också börja söka lösa problemet, att hustrurna få mynt och tid tillräckligt för hushållets och hemnets ordentliga bestånd. Arbetslösheten, dyra hyror, höga skatter, små arbetslöner tvingar hustrun-modern in i hemarbetsindustrien, till grovarbete i »hjälpshus» o. s. v. och hemmets och hushållets

arbete får utföras på korta raster och vilostunder. Det är nog de egentliga orsakerna till att barnen bli undernärda och hemmen illa skötta.

Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm höll den 2 mars ett »opinionsmöte», med anledning av att kvinnor nu medgivas kommunal valbarhet. Någon opinion blev det nu icke, men väl en tacksam glädje över denna »reform», och upplysningar om, hur »akademiskt bildade kvinnor» arbetat för sina rättigheter och hur många kvinnliga fl. doktorer och kandidater det finnes i vårt land samt vilka som äro styrelsen i »akademiskt bildade kvinnors förening».

Det värdefulla i mötet var frkn Staël von Holsteins »Historik över kommunallagarna». I övrigt stärktes intrycket av att för de flesta rösträttskvinnorna existera inga arbetarkvinnor.

»Arbetsrustrarna och socialismen», är en lättläst, men även innehållsrik broschyr och är säkert den bästa i partilitteraturen för sitt syfte: agitation och upplysning om socialismen bland arbetarklassens kvinnor. Förf. (redaktör Fr. Ström) har förstått att populärt och medryckande bevisa hur nödvändigt det är, att arbetsrustrarna lära sig förstå den socialdemokratiska arbetarrörelsen, och vad de ha att vinna genom att tillhöra densamma. Broschyren är värd en omfattande spridning och böra *alla* organisationer rekvirera och sälja den, så den blir läst av *alla* arbetarkvinnor.

Den kostar 10 öre med 20 % rabatt för återförsäljare och finnes att rekvirera hos Soc.-Dem. Kvinnokongressens v. utskott under adress: *Fru Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B, I, Stockholm.*

Minneslistan kommer att införas andra månaden i varje kvartal. De klubbar, som därtill vilja i Morgonbris annonsera om mötestiden och lokal för möten, kunna detta mot att betala 25 öre gången.

Kvinnorösträtten och socialdemokratiens framgångar. Under denna rubrik lämnar Arvid Neovius i sista häftet av Nutid resultatet av en statistisk undersökning, av vilken framgår, i överensstämmelse med den i Dagny tidigare publicerade artikeln »Kvinnornas rösträtt och lantdagen i Finland» av fröken Helena Westermarck, att visserligen ett beroende kan förefinnas mellan kvinnorösträtten och antalet socialistiska röster; men att detta beroende är alldeles motsatt det, som antagits av professor Fahlbeck i Statsvetenskaplig tidskrift. Det av honom drivna påståendet, att kvinnorna skulle övervägande rösta på socialister, synes tvärtom motsägas av erfarenheten i Finland, så tillvida att det enda statistiska material, som för närvarande därifrån kan presteras, bestämt vittnar mot detta antagande.

Det synes som »Dagny» med detta meddelande ville lugna de tvokammra i landet. Vi trö dock att när kvinnorna i vårt land fått sin medborgarrätt, *arbetarkvinnorna icke* skola frukta socialdemokratin, utan snarare följa denna och *den klass de tillhöra.*

Ett litet prov

på fru Elmas sätt att anmäla »Morgonbris», följer här nedan:

Lilla fröken »Morgonbris»

är ute för andra gången i år och stiger.

Det är egentligen för borgmästar Lindhagens direkta steg in till oss hon själv gör några utomordentligt sirliga »pas». Men — alltid är det men här i världen — hon gör det på bekostnad av vanligt folkvett mot sitt eget parti och främst mot riksdagsgruppen, vilka få svälja, bäst de gitta, följande rätt impertinenta ord, som fru Ruth G—n lägger i hennes mun:

Vi hoppas livligt, att medlemskapet i vårt parti för hr Lindhagen *icke* skall förpliktiga till något avkall på de principer, som förut ledde honom till strid för rätt åt de tillbaka satta och utplundrade i vårt land och bland dem, icke minst, nationens kvinnor.

Avkall på principer! Vi hoppas partiets korrumperade ledareuslingar ta saken med större jämnmod än hr borgmästaren, som sannerligen kunde ha skal säga: Gud bevara oss för våra vänner!

Om nu detta Morgonbrisens yttrande och våra kommentarier förefalla något apokryfiska för de kvinnliga läsarna, vilja vi upplysa, att saken nog närmast rör sig om »gruppens» och borgmästare L:s olika hållning förra riksdagen till det rysliga tvisteämnet *industriellt nattarbete för kvinnor*. Den finkänslige borgmästaren ville inte förvägra kvinnorna någon frihet, som männen ännu ha kvar, inte ens att arbeta sig fördärvade, medan »gruppen» tycker det är nog med det *privata* nattvak, som gudi klagat brukar vara kvinnors och framför allt gitta kvinnors lott.

Annars hade vi tänkt berömma fröken Morgonbris. Hon förefaller välekiperad och aktuell, försedd med riksdagskäseri, margarinprover och andra saker av större eller mindre värde.

Såväl Lindhagen, som en annan Hagen och fru Sterky äro porträtterade.

E—a D—n.

Om nu fru Elma hade fäst sig något vid den välkomsthälsning hr L. erhöi då han inträdde i partiet, bl. a. orden om, att »medlemskap förpliktar», så kanske vår blygsamma förhoppning icke så hade förargat eller *miss-tolkats*.

Men fru Elma ville säkerligen åter, med sin »djupaste nigning» betyga, att på henne kunna männen lita, om hon också därmed faller kamraterna och kvinnorna i ryggen.

I övrigt kunna vi, då »Soc.-Dem.» klippt fru Elmas »anmälan», även återge »Arbetarbladets» mening om densamma:

»Stora fru Elma i »Arb.» är mäktiga förlördnad vorden på »lilla fröken Morgonbris» och tar till stora »grytkroken», varefter tidn. återger »anmälan» och slutar med följande ord:

»Så långt fru Elma, som inte sparar på kraftorden mera än någon annan och som i slutet gör sig skyldig till en förlörning av så pass grov kaliber, att den lämnar åtskilligt bakom sig. Att låta påskina att hr L., och därmed majoriteten av de organiserade kvinnorna själva och en mängd andra partivänner äro emot en delvis *ensidig och halvfrärdig lagstiftning* för vissa kvinnliga arbetare *därför* att de icke vilja förvägra kvinnorna någon frihet, »inte ens att arbeta sig fördärvade», är att slunga ut en medveten osanning, vilket icke är tillbörligt. Nog vet fru E. att många och vägande skäl har framförts emot denna lagstiftning, liksom ock att dessa skäl voro bra nära att vinna majoriteten för sig på senaste partikongress».

Från arbetsfältet.

Från Furulund.

Då det aldrig skrivits något i »Morgonbris» om vår kvinnoklubb här i Furulund så kan jag meddela att klubben går rätt bra framåt, fast nog kunde det vara bättre om blott alla kvinnor förstodo sin sak rätt, ty då kunde nog vår klubb räknat flera medlemmar än den nu gör. Klubben har för närvarande 53 medlemmar. Vid senaste mötet som hölls den 16 febr. ingingo dock ej mindre än 11 medlemmar i klubben.

Bland frågorna på dagordningen stod margarinfrågan först, vilken klubben tog till behandling och efter en längre diskussion beslutades att bojkotta Zeniths och Pellerins margarin samt försöka att göra bojkotten så effektiv som möjligt. Vidare beslutades att inlösa två reverser från Kooperativa förbundet på tio kronor vardera. Angående samarbetet mellan kvinnor och män här på platsen så har klubben beslutat att på våra möten inbjuda manliga kamrater som ha sina hustrur med i klubben. Resultat av detta är att männen rätt flitigt besöka våra möten och kunna de då få en inblick i vårt arbete, vilket många nog förut ansett ej vara av någon betydelse. Jag vill med detta ha nog sagt för denna gång, men skall en annan gång återkomma.

Frambär härmed en varm kamratlig hälsning till alla kvinnoklubbar landet runt från klubben i Furulund.

G—a.

Brev från Gellivare kvinnoklubb.

Efter vi så länge varit osynliga i vår tidning, är det väl på tiden att vi ge något livstecken ifrån oss. Vår klubb går sakta men säkert framåt, fast det måste erkännas att det är hårdbruten mark häruppe. Det torde nog det mesta bero på att vi så sällan kan få någon agitator hit. Här behövs mycket agitation på Norrland och att någonting göres för att få agitationen bättre tillgodosedd här, är alldeles nödvändigt för våra klubbars framgång.

Söndagen den 24/1 höllo vi vår första årsfest i samband med »faninivigning». Festtalet hölls av fru Anna Fredin från Malmberget, vilket hon gjorde utmärkt, som ju »Morgonbris» redan omtalat i sitt förra nr. Dessutom bjöds på musik samt sång av N. O. V:s barnkör, som på ett mästerligt sätt löste sin uppgift. Även förekom deklamation, och kaffedrickning hörde som vanligt till programmet. Livligt bifall väckte en smakfullt arrangerad tablå, föreställande frihetsgudinnan, omgiven av den upplysta och den blinda världen. Festen, som var talrikt besökt och bar en alltigenom otvungen och hjärtlig prägel, avslutades med dans.

Här är kanske lämpligt att även nämna något om vår »fana». Den är av rött hellylle med breda vita sidenbårder och vita silkesfransar, även snörmakeriet av vitt silke. Inskriptionen å ena sidan är »Gellivare socialdemokratiska kvinnoklubb. Bildad den 21/1 1908» samt å nedre fältet: »Svik ej fanan, hellre dö». Emblemets återger frihetens gudinna med upplysningens fackla höjd. Framför henne strålar frihetssolen och under är en sköld med orden: »Rösträtt åt kvinnan».

Å fanans andra sida är ett motiv från Lappland och övre fältet bär inskriften: »Bort med klass- och rusdryckssambället» och sidofälten: »Och svärjen trohetseden i krets kring fana röd! Att såsom hjältar kämpa för frihet och för bröd.» Vår fana är tillverkad hos hr August Lagerström, Örebro, och är i betraktandet av det väl utförda arbetet *billig*. Vi äro stolta över vårt samlings-tecken och skola under det än mer energiskt söka arbeta för vår arbetarrörelses framgång. Med kamrathälsning till klubbarna hela landet från Gellivare kvinnoklubb.

A. P.

Brev från Kvarnsveden.

Som det ej på mycket länge varit något synligt från Kvarnsveden i »Morgonbris», får jag väl taga mig friheten och visa, att vi inte alldeles somnat utav. Klubben här har haft en sådan där period av dåligt besökta möten samt slappat intresse. Hoppas dock att den värsta krisen är över nu och att kvinnorna lära sig inse, att det inte duger att ligga på latsidan ens när det gäller kvinnoklubben. Några intresserade medlemmar finnas ju, och det gäller för dessa att taga nya friska tag samt icke låta sig förtrötta av det motstånd vi röna. Till de manliga kamraterna här på platsen vill jag ställa en maning: »Visen Eder ej så motvilliga för vår klubb, utan manen i stället Edra hustrur och döttrar att sluta sig till oss och deltaga i arbetet. Betänk vilka det är, som skola uppfostra det kommande släktet!» Jag tror inte att litet upplysning om vad striden gäller skadar oss kvinnor, när vi skola dana unga mottagliga sinnen så att de bliva goda, pliktmedvetna män och kvinnor. Visserligen medgives att inte allt är som det borde vara inom klubben, men med god vilja och litet förståelse ifrån mennens sida, skola vi nog driva småsinnen på flykten. Därför, kvinnor i Kvarnsveden, skaka utav Eder tröghetens boja, ansluten Eder till socialdemokratiska kvinnoklubben. Besöken våra möten, och deltag i arbetet och diskussionerna, så skola vi snart se en ny tid randas, då ej vidskepelse och småaktighet är det allt behärskande draget hos Kvarnsvedens kvinnor.

Anna J—n.

Från Eskilstuna kvinnoklubb.

I »Morgonbris» har ingenting varit synligt på länge från denna plats, detta väl beroende på att inga lysande resultat varit att omtala för Morgonbris läsare. När vi sist läto höra av oss, hade här nyligen avhållits en konferens med ombud från kvinnoklubbar i Söder och Västmanland, på Eskilstuna kvinnoklubbs inbjudan, varvid som bekant ett distrikt bildades, omfattande dessa klubbar. Sedan dess har allt gått sin vanliga gång, men klubben har ej för det varit överksam, vilket framgår av styrelsens årsberättelse, som föredrogs och godkändes på årsmötet 1:sta söndagen i januari. Utom de ordinära mötena, ha hållits under året 4 extra. Till ett av dessa möten voro inbjudna samtliga organiserade kvinnor för att diskutera en motion i stadsfullmäktige om en husmodersskolas bildande här. (Den är även under bildande nu, men ej på de grunder som arbetarkvinnorna

uttalade sig för.) Vidare ha flera offentliga möten hållits, på vilka en serie ämnen om »kvinnans ställning till de olika spörsmålen i samhället» varit under diskussion. Vi ha även genom enskilda diskussionsmöten försökt skola oss, för att kunna mera deltaga i offentliga möten och förhandlingar.

Den 6 december firade vi vår 7:de årsfest, varvid föredrag hölls av hr A. Weidenhain från Stockholm och utfylldes programmet dessutom av sång, musik, kaffedrickning m. m., vilket allt borde lockat en långt större publik än som nu var fallet. Men det är så, när det bjudes på något av värde, då lysa de som vi önska nå, med sin frånvaro.

Till styrelse för detta år valdes fruarna Ida Adamson, Amanda Stenlund, Therese Olsson, Anna Askerlund och Anna Karlson. Till sist en hälsning till alla klubbar landet runt från Eskilstuna kvinnoklubb. Th—c.

Brev till Morgonbris.

Skromberga socialdemokratiska kvinnoklubb beslöt på sitt senaste möte att instämma i bojkotten mot Pellerins och Zeniths margarin, samt uttalade sig för att medlemmarna så många som möjligt skola göra sina inköp i platsens konsumtionsförening, och att de som handla hos privathandlarna skulle uppmana dessa, att ej föra bojkottade varor i sina affärer så länge bojkotten varar. Vidare diskuterades frågan: »kunna kvinnorna vara nöjda med den lösning rösträttsfrågan nu erhållit?» Denna fråga beslutade mötet besvara med nej samt uttalade sin protest mot denna lösning, varigenom kvinnorna fortfarande helt utestänges från medborgarrätten. Man ansåg att kravet på allmän, lika och direkt rösträtt för såväl män som kvinnor alltså bör vidhållas.

Den 2:dra januari höll klubben en julfest, till vilken allmänheten var inbjuden, och alla syntes nöjda och belåtna med anordningarna, och inte minst klubbens intresserade medlemmar, därför att auktionen av en del skänkta varor inbringade en inkomst på 90 kr. till klubbens kassa, ett gott resultat på samma gång som en trevlig afton. Till sist önskar jag alla Morgonbris' läsare god fortsättning på 1909 och ett gott resultat för kvinnornas gemensamma sak. Med kamrathälsning B. O.

Linköpings soc.-dem. kvinnoklubb

bildades efter ett föredrag af fru Ruth Gustafson den 29/11 1907. Under året har hållits 19 ordinarie möten och i agitationssyfte har hållits föredrag af fruarna Ruth Gustafson, Agda Östlund och frkn Hilma Hofstedt. Vid vår årsfest, som hölls den 29/11 1908, hölls ett utmärkt föredrag af frkn Amanda Horney. Musik, sång och deklamation höjde feststämningen. Klubben har under året tecknat 2 andelar i föreningen Folkets Hus härstädes. Vårt medlemsantal är fåtaligt, men de medlemmar, som finnas äro besjälade av en levande tro på seger för vår rättvisa sak. Linköping är en hård jordmån för de socialdemokratiska idéerna, och kvinnorna stå gärna oförstående, så länge inte nöden ger dem en vaken blick och den syn på samhällets orättfärdigheter, som endast den kan få som vet, att det inte bör vara till för parasiter och tanklösa varelses. Fram till seger är vår lösen! Med kamratlig hälsning från

Linköpings kvinnoklubb.

Från Limhamns kvinnoklubb.

Man kan ju tycka, att här ute i Limhamn, det stora fabriksamhället som räknar fler arbetarhustrur än många andra platser, skulle finnas en stark kvinnoklubb, men så är det inte numera.

I febr. 1907 bildades här vår kvinnoklubb, som tack vare våra njanliga kamraters hjälp och sympati raskt gick framåt. Ett 70-tal medlemmar funnos då och ett ganska stort intresse visade sig kvinnorna äga för klubbens arbete. En fana anskaffades till den första maj samma år, vilken vi med stor ståt invigde. Men nu ser det ut som om allt intresse hade svalnat, det är till och med svårt att sälja några tidningar. Är det någon som vågar agitera för vår sak, blir den på det löjligaste förhånad. Men trots allt finns ändå ett tjugotal kvar och vi hoppas och tro att inte även dessa svika fana och kamrater.

Med hälsning till våra kamrater landet runt & kvinnoklubbens vägnar O. M. S.

Brev från Vänersborg.

Vänersborgs socialdemokratiska kvinnoklubb höll en vällyckad fest den 23 jan., varvid förekom deklamation och uppläsning m. m., varför kommittéer hade all heder av anordningarna. Lokalen var stilfullt dekorerad och en vacker julgran var placerad i densamma för att höja stämningen. Festen var anordnad i agitatoriskt syfte, men tråkigt nog veta otaligt många av våra arbetarkvinnor inte sitt eget bästa, både gifta och ogifta stå slöa och likgiltiga för kvinnorörelsen, fastän de dagligen få lida oförrätter. Tänk om alla våra fabriksarbeterskor ville sluta sig till kvinnoklubben och hjälpa till att arbeta för vårt mål: kvinnornas frihet, då skulle snart Vänersborgs kvinnor kunna ställa sig i jämhöjd med övriga vakna kvinnor i andra samhällen. Vi vilja därför vädja till var och en gift manlig kamrat i arbetarkommun: »bed din hustru att hon går in i sin organisation och intresserar sig för allas vår välfärd». Det är männens plikt så sant de äro »äkta» partivänner, att mana fram även sina hustrur, men det är alltid det gamla skälet: »vi hinna inte med». Jo, det går visst att hinna med. Gå på mötet, om inte mer än en gång i månaden, så vore det ändå något. Det bleve alltid något frö som slog rötter och kunde bära frukt i en framtid. Du moder, kunde lära dig fostra dina barn för den moderna arbetarörelsen och själv finge du lära dig att socialismen inte är så fasaväckande som våra motståndare ropa. Därför Vänersborgs arbetarkvinnor, gå in i Edert eget led, visen att Ni vilja vara anhängare av rättvisa och kommen i häg, att vi behöva mycket upplysning för vårt framåtskridande till det mål vi alla sträva efter. H. S.

Brev från Västervik.

Undertecknad vill med red. tillåtelse meddela något om kvinnorörelsen och vår klubbverksamhet här i Västervik. Här är en svårarbetad mark för de moderna idéerna och isynnerhet ha kvinnorna stannat efter i utvecklingen. Detta sorgliga förhållande torde närmast bero därpå, att våra manliga kamrater göra för litet, för att få sina kvinnliga anhöriga och kamrater att inse den stora nödvändigheten av sammanslutning. Trots detta motstånd, går vår nu 4 år gamla klubb

framåt med säkra steg. Under det gångna året har ganska mycket uträttats. Vi hade 26 styrelse- och klubbmöten och behandlade många för vår rörelse nyttiga frågor. Flera fester i agitationssyfte ha vi anordnat och vi arbeta för närvarande energiskt för anskaffande av egen fana till 1:sta maj 1909. Klubben har även försökt på bästa sätt skola sig för att kunna bättre deltaga i diskussioner o. d. Vi äro några som arbeta för Morgonbris' spridning, men vi möta stort motstånd från en hel del oförstående, varför vi ha svårt att sälja tidningen.

Bland andra frågor vi haft före på våra möten är att nämna rösträtts- och nykterhetsfrågan, hur klubben bör ställa sig gent emot militarismen, samt tobaksförbrukningens bortskaffande, särskilt den fördärliga cigarett-rökningen för den uppväxande ungdomen. Undertecknad fick på sista mötet i uppdrag tillända skolrådet härstädes en skrivelse i detta syfte och vidare införa en notis i platsens tidningar med vädjan till cigarrhandlare att ej sälja någon sorts tobaksvara till ungdom under 15 år. Som klubben beslutat på alla vis stödja Kooperationen, så äro vi både fruktade och hatade av en del privatkapitalister och bakåtsträvande här på platsen. Mycket mera skulle kunna uppräknas, men för att ej taga tidningens utrymme för mycket i anspråk, skall jag be få återkomma en annan gång.

Till slut en hjärtlig hälsning till våra medsystrar och partivänner landet runt och önskar jag att ni ej tröttna på att väcka och upplysa de utomstående för vår stora sak. Upp till gemensam, hänsynslös kamp mot kapitalistsamhället, som ger livets lycka och skönhet åt få, men låter det stora flertalet gå hungrande efter skönhet och lycka, efter ljus och jord. Eniga vi stå, söndrade vi falla!

Med partihälsning
Edit B. . g, sekr.

Brev till Morgonbris.

Som förut nämnts så bildades i somras ett distrikt av socialdemokratiska kvinnoklubbar i Söder- och Västmanland, med verkställande utskottet förlagt i Eskilstuna, samt styrelsemedlemmar i Västerås och Nyköping. Anledningen till, att ett distrikt kom till stånd, var att man ansåg agitationen bättre kunde ordnas inom ett mindre område, dels ock att medlemmarna inom ett distrikt bättre lära känna varandra och på så sätt kunna understödja de mindre bärkraftiga klubbarna, samt att dessa var på sin ort kunna undersöka närliggande platser, om det finns möjlighet att bilda nya klubbar på distriktets bekostnad. Att agitationen ännu ej kunnat bedrivas i så stor utsträckning som vi önskat, beror på flera omständigheter, dels är ju distriktet ännu så nytt, dels består det av så få klubbar, f. n. endast 8. Flera finnas visserligen men de äro ännu ej anslutna, beroende på att de äro nybildade, och följaktligen ej bärkraftiga nog att erlagga kontingent till distriktet. Likväl har dock något uträttats. Sålunda har utskottets ordförande, fru Lotten Johnson, hållit föredrag i Sparreholm, Arboga och Vrena, vilka alla varit väl besökta och lämnat goda resultat. Även ligga vi i underhandling med Vrena, Harg, Köping och Skultuna m. fl. platser om klubbars bildande. Vidare ha vi, enl. konferensens i Eskilstuna, beslut, lyckats träffa överenskommelse med

medicin dr Anna Clara Romanus-Alfvén från Norrköping, om en föreläsningsturné rörande sexuell hygien, till olika platserna inom distriktet — i slutet av mars och början av april i Södermanland, samt i slutet av maj i Västmanland. Vi hoppas att dessa föreläsningar komma att omfattas med intresse av arbetarklassens kvinnor, vilka så väl behöva upplysning i nämnda ämnen. Föreläsningarna äro avsedda endast för kvinnor.

Jag har här endast i korthet vidrört vårt arbete, och som synes, ha inga storverk uträttats, men vi hoppas på framtiden. Till sist en kamratlig hälsning till klubbarna inom distriktet från v. utskottet. T—h.

Hallstahammars kvinnoklubb firade sin årsfest den 28 febr. Föredraget hölls av frkn. Amanda Horney och festen var lyckad.

Sthlms södra kvinnoklubb firade den 27 febr. sin »invigning» med ett trevligt samkväm. Ett kort föredrag hölls av fru Anna Sterky, som framhöll betydelsen av klubbens arbete bland arbetarkvinnorna på Söder för att få dem intresserade för tidens stora frågor. Publiken instämde i föredraget med att kraftigt besvara ett fyrfaldigt leve för klubben. I övrigt utfylles programmet med »kafferep», sång och dans.

Sthlms norra kvinnoklubb behandlade vid ett talrikt besökt möte den 15 febr. frågan om »Kvinnor vid val». Frågan inleddes av fru Ruth Gustafson, som påpekade, att det är på tiden, att arbetarkvinnorna börja lära sig principerna vid val: solidaritet, underordnandet av beslut, samt framförallt att alla skola hjälpa till att verkställa fattade beslut. Diskussionen blev livlig och mötet instämde i inl. synpunkter samt fördes in på frågan, att mötet till stundande kommunstyrelseval skulle utse en kvinnlig kandidat. Så blev även mötets beslut och är det att hoppas att den uppsatta kandidaten blir vald, så vi får en kvinna med även i styrelsen för landets största arbetarkommun.

Brevlåda.

M—a, Sthlm. Tack. Varför anonym? Giv namn och adress till redaktionen.

A. J., Avesta. Brevet kommer i nästa n:r. Red.

Till våra läsare! Med anledning av att lovade manuskript ej hunnit inkomma i god tid, blev tidningen detta n:r något försenad, varom vi anhålla om överseende. Red.

Ändringar till minneslistan.

Arvika: Frkn Lydia Öberg, Hantverksg. 49.
Limhamn: Olivia Sjölin, Sveagatan 87.
Hallstahammar: Anna Berggren, Näs.

För klubbarna att rekvirera:

Protokollsböcker Kr. 1: — Stadgar pr 100 st. Kr. 3: —
Matriklar » 2: 50 Medlemskort ... » » » 2: —
Kassaböcker » 1: 50

Broschyrer:

Arbetskvinnorna och socialismen. Av Fredrik Ström. Pris 10 öre.
Kvinnor, skaffa Eder bildningens och sammanslutningens makt. Av Fredrik Ström (Gratisbroschyr).
Morgonbris. Pris 10 öre.

20 proc. lämnas å 10-öres broschyrer och å »Morgonbris».
Nya broschyrer äro under arbete.

Rekvirera! Gör slut på den upplaga, som nu finnes inne. Sälj broschyren och »Morgonbris».

Verkställande utskottet.

Adr.: Fru Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B I, Stockholm.

Redovisning för Morgonbris

N:r 1—2

har lämnats från följande platser:

	N:r 1.	N:r 2.
Avesta Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	—
Ankarsrums Soc.-Dem. Kvinnokl.	»	—
Bjuvs Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	—
Boxholms Soc.-Dem. Ungdomskl.	»	—
Borlänge Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	—
Billesholm Soc.-Dem. Kvinnokl.	»	»
Bofors Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	»
Bergviks Soc.-Dem. Ungdomsklubb	—	»
Charlottenbergs Soc.-Dem. Kvinnoklubb	—	»
Degerfors Soc.-Dem. Arbetarekommun	—	»
Eskilstuna Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	»
Eskilstuna Kappsömmerskor	»	»
Eslöv Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	»
Furulunds Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	—
Falkenbergs Soc.-Dem. Ungdomskl.	»	—
Forsbacka Soc.-Dem. Kvinnoklubb	—	»
Frånö Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	—
Göteborgs Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	»
Göteborgs Kappsömmerskor	»	»
Gellivare Soc.-Dem. Kvinnoklubb	—	»
Hofors Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	»
Horndals Arbetarekommun	»	—
Hälsingborgs Soc.-D. Kvinnoklubb	—	»
Hallsbergs Arbetarekommun	»	»
Höganäs Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	»
Hasslarp	»	—
Kalmar	»	»
Karlskrona	»	»
Kils Bageriarb.-ff.	»	—
Kjävlinge Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	»
Kärrgruvan Soc.-Dem. Kvinnokl.	»	—
Kiruna Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	»
Karlstad	»	—
Kristanstad Soc.-D. Kvinnoklubb	»	—
Kristinehamn	»	»
Kosta Koop. Kvinnogille	»	»
Linköping Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	»
Liljeholmen, Carlkvist	»	»
Limhamn Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	—
Landskrona Soc.-D. Kvinnoklubb	»	—
Lunds Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	»
Lidköpings Soc.-D. Kvinnoklubb	»	»
Ludvika	»	»
Landskrona Strykerskeff.	»	—
Malmö Sömmerskeff.	»	—
Malmbergets Soc.-D. Kvinnoklubb	—	»
Nattavara Soc.-D. Ungdomsklubb	»	»
Norrköpings Soc.-D. Kvinnoklubb	»	»
Nyköpings	»	»
Nässjö Soc.-Dem. Ungdomsklubb	—	»
Olovsholms Arbetarekommun	»	—
Oxelösunds Soc.-D. Kvinnoklubb	—	»
Stockholms Liljeholmens Stearinfabrikarb.-ff.	»	»

	N:r 1.	N:r 2.
Stockholms Korkarb.-ff.	»	—
Stockholms Hattmakareff.	»	»
Stockholms Rosettsömmerskeff.	»	»
Skromberga Soc.-D. Kvinnoklubb	»	—
Smedjebacken Soc.-D. Kvinnokl.	»	»
Surahammar Soc.-D. Kvinnoklubb	—	»
Skärvald Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	—
Söderfors Koop. Kvinnogille	—	»
Skutskärs	»	—
Skellefteå Arbetarekommun	»	»
Svartsjöstaden Soc.-D. Kvinnokl.	»	»
Sölvesborg Arbetarekommun	»	»
Trelleborgs Soc.-D. Kvinnoklubb	»	—
Tidaholm	»	»
Uddevalla	»	»
Uppsala Sömmerskeff.	»	»
Västerviks Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	—
Västerås	»	»
Visby	»	—
Vänersborgs	»	»
Västerås Järn- och Metallarb.-ff.	»	»
Vimmerby Arbetarekommun	»	—
Åby Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	»
Ålvsjöhyttans Soc.-D. Ungdomskl.	»	—
Åryds Soc.-Dem. Ungdomsklubb	»	»
Trelleborgs Soc.-D. Kvinnoklubb	»	»
Kvarnsvedens Soc.-D. Kvinnokl.	»	»
Kalmars Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	»
Landskrona Soc.-D. Kvinnoklubb	»	»
Söderfors Kvinnogille	»	»
Borås Soc.-Dem. Kvinnoklubb	»	—
Kristinehamn Soc.-D. Kvinnoklubb	»	»
Uppsala, fru Sofia Karlsson	—	»

Kvitteras.

Morgonbris expedition.

MORGONBRIS nästa n:r kommer att innehålla artiklar av bl. a. hr redaktör Hjalmar Branting och fru Signe Garling-Palmér, Paris, vilket ju endast det gör tidningen värdefull.

Öka rekvisitionerna och agitera för MORGONBRIS.

Köp Koop. Syfabriken LINNÉAS

tillverkningar. Efterfråga dem i de Koop. affärerna över hela landet!

St. Vattugatan 5, II — STOCKHÖLM.

Gynna den kooperativa fabriktionen!